

CEZA YARGILAMASINDAKİ ADLİ SÜREÇLERE İLİŞKİN GENEL KAVRAMLAR HAKKINDA BİLGİ NOTU

**** BU BİLGİ NOTUNDAKİ BAZI BİLGİLER TETİKLEYİCİ OLABİLİR.**

***17 MAYIS VE KAOS GL DERNEĞİ TARAFINDAN HUKUKİ
DESTEK PROGRAMI HAZIRLANMIŞTIR.**

Amaç

Bu bilgi notunun amacı ceza soruşturması ve davası aşamalarına ilişkin temel kavramlar hakkında bilgi vermektir.

İçindekiler Tablosu

Tanımlar	2
Adli Süreçlere İlişkin Senaryolar	3
Caddede/Sokakta Hakarete Maruz Kaldım. Ne Yapmalıyım?	3
SMS, Direkt Mesaj, Mail vb. Bir Kanal Aracılığıyla Hakarete Uğradım. Ne Yapmalıyım?	4
Fiziksel Şiddete Maruz Kaldım, Darp Edildim. Ne Yapmalıyım?	5
Cinsel Saldırıya/Tacize Maruz Kaldım. Ne Yapmalıyım?.....	5
Tehdit Edildim. Ne Yapmalıyım?	6
Şantaj Maruz Kaldım. Ne Yapmalıyım?	7
İdari Yaptırımlara Karşı Başvurulacak Yollar	7
Ev Kapatmalar/Mühürlemeler	7
Kolluk Tarafından Uygulanan İdari Para Cezaları	8

Tanımlar

Soruşturma: Polis veya jandarmanın (Kısaca kolluk güçleri) doğrudan veya savcılık talimatı ile bir suç şüphesinin öğrenilmesinin ardından yaptığı araştırmaya denir. Karakolda ifade verme, olay yerine polisin gelip inceleme yapması, kişilerin tanıklığına başvurması gibi işlemler soruşturma aşamasının parçasıdır. Kişiler genelde polisle muhatap olsa da soruşturma aşamasının yetkilisi Cumhuriyet Savcısıdır.

Eğer soruşturma kolluk güçleri tarafından yürütülmüşse, gerekli delilleri topladıktan sonra dosya savcılığa gönderilir. Savcılık, kolluk tarafından kendisine gönderilen veya doğrudan kendisi tarafından yürütülmüş bulunan soruşturmayı tamamlayınca genelde iki karar verebilir. Ya takipsizlik kararı verir ya da iddianame hazırlayarak dava açar.

Dava: Soruşturmayı tamamlayan savcı suç işlendiği ve mahkemece bir yargılama yapılması gerektiği kanaatinde ise bir iddianame açarak bunu mahkemeye verir. Bu durumda dava açılmış olur.

Şüpheli: Suç işlediği düşünülen kişiye denir. Eğer savcı şüpheli hakkında dava açmışsa artık şüpheli değil sanık kavramı kullanılır.

Avukat: Şüpheli veya sanığın hukuki bilgisinden yararlandığı, baroya kayıtlı olarak faaliyet gösteren kişiye denir. Maddi gücü olsa da olmasa da şüpheli/sanık baro tarafından kendisine avukat atanmasını her aşamada talep edebilir. Bunun için bir ücret ödenmez.

Bazen soruşturma veya davada kişiler şüpheli/sanık olarak değil şikayetçi veya mağdur olarak yer alırlar. Bu durumda da hukuki bilgisine ihtiyaç duyulan bir avukata ihtiyaç duyulabilir. Şüpheli/sanık için avukat atanması için talep yeterlidir.

Mağdura barodan ücretsiz avukat atanması ise ancak mağdurun 18 yaşından küçük olması, sağır veya dilsiz veya kendini ifade edemeyecek ölçüde engelli

olması şartı aranır. Bu durumdaki şüphelilere kendileri talep etmese de avukat görevlendirilir.

Eğer kişi şüpheli ise ve işlediği iddia edilen suçun cezası 5 seneden fazla ise artık kendi talep etse de etmese de avukat görevlendirilecektir.

Eğer kişi tutuklamaya sevk edilmişse bu durumda da talep etmese dahi avukat görevlendirilmesi zorunludur.

İfade Alma: Şüphelinin kolluk görevlileri veya Cumhuriyet savcısı tarafından dinlenmesi anlamına gelmektedir. Kişi bu aşamada kendisine barodan bir avukat atanmasını talep edebilir.

Yakalama-Gözaltı: Yakalama, suç işlediği düşünülen kişinin özgürlüğünün geçici olarak kısıtlanmasıdır. Gözaltı ise yakalanan kişinin hakkındaki işlemlerin tamamlanması amacıyla geçici olarak alıkonmasıdır.

Susma Hakkı: Kişi poliste, jandarmada, savcılıkta, tutuklamaya sevk edilmişse Sulh Ceza Hakimliğinde veya yargılanıyorsa Mahkemede beyanda bulunmama hakkına sahiptir. Buna susma hakkı denir. Susma bir haktır, bu hak kullanılması kişinin aleyhine bir duruma neden olmaz.

Adli Süreçlere İlişkin Senaryolar:

Caddede/Sokakta Hakarete Maruz Kaldım. Ne Yapmalıyım?

Hakaret eylemi, Türk Ceza Kanunu tarafından suç olarak öngörülmüştür. Cadde, sokak, kafe vb. kalabalık alanlarda hakaret fiilinin işlenmesi olaya tanık olacak kişilerin sayısının fazla olması ihtimali nedeniyle ispat açısından da kolaylık sağlamaktadır. Bu gibi yerlerde hakarete maruz kalındığında doğrudan Cumhuriyet Savcılığına başvurulabileceği gibi vakit kaybetmeksizin kolluk görevlilerine başvurulması, failin belirlenebilmesi açısından son derece önemlidir.

SMS, Direkt Mesaj, Mail vb. Bir Kanal Aracılığıyla Hakarete Uğradım. Ne yapmalıyım?

Türk Ceza Kanunu'na göre hakaret eyleminin mağdurunu muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi halinde de fail hakkında hakaret suçuna ilişkin olarak öngörülen cezaya hükmolunur. Bu yollarla işlenen hakaret suçlarında ispat konusu önem arz etmektedir. Çünkü kişinin kimlik bilgilerinin tespiti güç olmaktadır. Dolayısıyla hakaret içerikli mesajların ve varsa mesajların gönderildiği profilin/hesabın ekran görüntülerinin saklanması adli süreç açısından kolaylık sağlayacaktır. Bu gibi durumlarda doğrudan Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulabilir.

Sosyal medya üzerinden hakaret suçunun işlenmesi, ise eylemin alenen gerçekleştirilmesi anlamını taşımakta ve yasada cezanın artırılmasını gerektiren bir sebep olarak öngörülmektedir. Zira bu durumda mağdurun maruz kaldığı hakaretin pek çok kişi tarafından görülmesi ve kişinin şeref ve saygınlığının görece daha fazla zedelenmesi söz konusudur.

Sosyal medya üzerinden işlenen hakaret suçlarında en önemli husus ispat sorunudur. Zira bu platformlarda kişiler anonim olarak hareket edebilmekte, platformlara üyelik için gerçek kimlik bilgilerinin bildirilmesi gibi bir zorunluluk yoktur. Dolayısıyla sosyal medya platformları üzerinden hakarete maruz kalındığında hakaret içerikli iletilerin ve eylemi gerçekleştiren hesabın ekran görüntüleri kaydedilmeli, faile dair olabildiğince kişisel bilgiye hesap üzerinden ulaşılmaya çalışılmalıdır. Eylemi gerçekleştiren kişinin profilinde/hesabında ulaşılacak kişisel bilgileri daha sonraki suç duyurusu ve soruşturma aşamasında failin kimliğinin tespitini kolaylaştıracaktır.

Hakaret gerçekleştikten sonra altı ay içerisinde şikayet gerçekleştirmelidir. Aksi takdirde şikayet hakkı kaybedilir. Şikayet, hakaretin gerçekleştirildiği yerin bağlı bulunduğu semt karakoluna gidip ifade vererek, savcılığa gidip dilekçe veya ifade vererek veya CİMER üzerinden yapılabilir.

Fiziksel Şiddete Maruz Kaldım, Darp Edildim. Ne Yapmalıyım?

Fiziksel şiddet içeren eylemler Türk Ceza Kanunu'na göre "Yaralama Suçu" kapsamında değerlendirilmektedir. "Darp raporu" tabir edilen raporun vakit kaybetmeksizin alınması, fiziksel şiddete dair izlerin kaybolmaması açısından son derece önemlidir. Böyle bir durumda doğrudan sağlık kuruluşlarına başvurularak darp raporunun alınması mümkündür.

Fiziksel şiddete maruz kalındığında mümkünse darp raporu alınması, şiddetin devamının engellenmesi ya da failerin tespiti, yakalanması ve delillerin toplanabilmesi için suç duyurusunda bulunulmadan doğrudan kolluk kuvvetlerine başvurulması veya altı ayı geçirmeden savcılığa şikâyetle bulunulması önemlidir.

Önemli: Kolluk görevlileri tarafından cebir, tehdit, hakaret ya da fiziksel şiddete maruz kalınmışsa darp raporu alarak doğrudan Cumhuriyet Savcılığına şikâyetle bulunulması önerilmektedir.

Cinsel Saldırıya/Tacize Maruz Kaldım. Ne Yapmalıyım?

Hukukumuzda **cinsel saldırı** (veya tecavüz) suçunun oluşması için cinsel amaçlı fiziksel temasın gerçekleşmesi yeterlidir. Daha farklı bir suç olan **cinsel taciz** suçunun oluşması içinse fiziksel temas gerekmemekte, sesli, yazılı, görsel ileti vb. yollarla bu suç işlenebilmektedir.

Cinsel saldırının gerçekleşmesinin akabinde, maruz kalınan eyleme dair izlerin tespiti için bir sağlık kuruluşundan rapor alınması oldukça önemlidir.

Cinsel saldırıya maruz kalan kişinin, mümkünse banyo yapmadan ya da tuvalet ihtiyaçlarını gidermeden ilk 48 saat içerisinde adli rapor için polise, jandarmaya, savcılığa ya da bir hastaneye başvurmasını öneririz. Delillerin toplanması açısından bu durum önemli olacaktır. Bununla birlikte olay esnasındaki kıyafetler ve iç çamaşırları yıkanmadan adli rapor için polis, jandarma veya savcılığa

tutanakla teslim edilmelidir. Bunlara dikkat etmemizin nedeni, delillerin ortadan kalkmasını olabildiğince engellemektir. Bu önerilerin yapılamaması suç duyurusunda bulunmaya engel olarak düşünülmemelidir.

Bu gibi durumlarda, kişilerin özel avukatı olmadığı takdirde barodan bir avukat görevlendirilmesini talep etme hakkı bulunmaktadır.

Sosyal medya üzerinden işlenen cinsel taciz eylemlerinde ise failin kimliğinin tespit edilebilmesi için tacize ilişkin görüntüler ile tacizin gerçekleştirildiği profilin/hesabın eğer alınabiliyorsa görüntüleri alınmalı, ilgili hesaptan/profilden faile ilişkin kişisel bilgi toplanmaya çalışılmalıdır. Bütün bunlar daha sonraki suç duyurusu ve soruşturma aşamalarında anonim de olsa failin tespiti imkânını artıracaktır.

Cinsel taciz için mağdurun şikâyeti aranmaktadır. Şikâyet süresi ise 6 aydır.

Tehdit Edildim. Ne Yapmalıyım?

Kanuna göre bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğini söyleyerek tehdit etmek suçtur. Tehdit fiziksel bir ortamda gerçekleşmişse ya da tehdidin gerçekleştirilmesi ihtimali bulunuyorsa vakit kaybetmeksizin polis veya jandarmaya başvurulmalı, o an bu imkan yoksa 155 aranmalıdır. Tehdide başka kişilerin gözü önünde maruz kalınması durumunda kolluk kuvvetlerine bu kişiler ile birlikte başvurulması ya da bu kişilerin kimlik ve adres bilgilerinin edinilmesi önemlidir. Tehdit içerikli eylemleri gerçekleştiren kimseler kolluk görevlileri ise doğrudan Cumhuriyet Savcılığına başvurulması gerekmektedir.

Şantaj Maruz Kaldım. Ne Yapmalıyım?

Şantaj, bir kişinin, başka bir kişiyi kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya zorlamasıdır. Örneğin, işlenmekte olan bir suça tanıklık eden ya da işlenmiş bir suçtan haberdar olan bir kimsenin bu suçu adli makamlara bildireceği tehdidiyle çıkar elde etmesi durumunda şantaj söz konusudur.

Şantajın bir diğer görünüm şekli ise bir kişinin şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki bilgilerin açıklanacağı veya isnat edileceği tehdidinde bulunulmasıdır. Örneğin kişinin özel hayatına ilişkin bilgilerin açıklanacağından bahisle haksız çıkar elde edilmesi durumunda şantaj suçu söz konusu olacaktır.

Şantaj suçtur ve şikâyet aranmaksızın soruşturulur. Dolayısıyla şantaj içerikli eylemlerle karşılaşıldığında durumdan adli mercilerin haberdar edilmesi eylemin devamını veya sürekliliğini engelleyeceği gibi failin cezalandırılmasını da sağlayacaktır.

İdari Yaptırımlara Karşı Başvurulacak Yollar:

Ev Kapatmalar/Mühürlemeler

“Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü” kapsamında fuhuş yapıldığı öne sürülen evler geçici veya kalıcı olarak kapatılmaktadır. Söz konusu tüzüğün Tüzüğe göre 2 defadan fazla kapatma cezasının uygulandığı yerler bir daha açtırılmaz ve evi işletenler açısından yeniden bir ev açmak için izin verilmesi söz konusu olmaz. Ancak kapatma cezalarının uygulandığı ve evlerin mühürlendiği durumlarda söz konusu evlerde yaşamlarını sürdüren insanların barınma hakları ölçsüz biçimde engellenmektedir. Mühürlenmiş evlere acil ihtiyaçlar için girilmesi söz konusu olduğunda ise yetkililerce eve giren kişi hakkında suç duyurusunda bulunulmaktadır.

Bu durumda yapılması gereken ev kapama işlemine ilişkin olarak idare mahkemelerine mutlaka yürütmeyi durdurma talepli iptal davası açmaktır. Kapatma ve mühürleme işleminin yapıldığı yer idare mahkemesine işlemin yürütmesinin durdurulması talepli olarak bir iptal davası açılmalıdır.

Kolluk Tarafından Uygulanan İdari Para Cezaları

Kolluk görevlileri tarafından (polis, bekçi, jandarma) çeşitli sebeplerle idari para cezaları kesilebilmektedir. Çevreyi rahatsız etme, otostop çekerken trafik güvenliğini tehlikeye düşürme, gürültü çıkarma gibi gerekçelerle kişilere para cezaları verilmektedir. Bu cezalara itiraz etmek mümkündür. İtiraz sebeplerini ve kesilen cezanın hukuka aykırılığını gösterir belgeler ile birlikte işlemin uygulandığı yer sulh ceza hâkimliğine başvurulmalıdır.